

САУГЪАЛАУ

Спортну айнытыугъа къошумчулукълары ючюн

Росей Федерацияны Президенти 2009 жылда 2-чи августда чыгарылыш 885-чи номерли указы бла спортну эм физкультураны айнытыуга этен къошумчулукълары, 2008 жылда Пекинде бардырылган 29-чу Олимпиада оюналада болдурган жетишмилери ючюн Шүбүккуну ордени бла ХУШТОВ Асланбек Виталиевич-Россияны спортдан сыйлык устасы, КъМР-ни Спорт эм туризм министрствосуну «Бийик спорт усталыкъны школу» къырал урвуденинаны спорт-ку-инструктору, «Ата журтну алында къыйыны ючюн» ордени I даражаны майдалы бла АККАЙЛАНЫ Магомметн жашы Хаджи-Мурад - Россияны спортдан сыйлы устасы, КъМР-ни Элбир районуну жаш тѳлю, физкультура эм туризм жаны бла комитетини комплекси сабий-жаш тѳлю спорт школуну спорту-инструктору.

Аладан сегизиси хайырланлырыгъа берилгенди. Былтыр Билим берияу жаны бла Федералыны агентство белген ахчагъа юч объект ишленгенди. Бахсаненек элде 600 окъучугъа бла школгъа барыргъа жаш сагъалары жетмегенле 80 жери болган школсабий сад, Хабазны школунан 70 сабийге жери болган сабий садны къошакъ мекяма, ишленгенди, Шалукшаны экинчи номерли школу жагъартылгъанды. Суу ресурсла жаны бла Федералыны агентствону ахчасына озган жылда юч объектни къурулушлары башланган эдиле, аладан бирчи хайырланлыгъа берилгенди «Эки Черек элде черек суу жагъаланы таламача этилгенди, Россия Федерацияны Саулукъ сакълау министрствосуну юсю бла да кѳп иш тамамланганды - Къабарты-Малкъарда юч объект хайырланлырыгъа берилгенди.

Тамба - къурулушчуну кюною

Кенгертилиню

Къурулушчуну профессионал байрамларын алымды биз «Дирекция единого заказчика» къырал казна предпритияда болгъаным эм анда бизге былай хабар айтхандыла.

2006 жылда къурулган къырал казна предпрития республиканы оюнуучулары хар объекте аха бѳлючю, къыралны капитал салымларина ишлене турган битен объектега назор отучю, ала хайырланлыгъа берилгенди. Тѳркъа берилчю битеню бир органы жумушларын толтурургъа бюорган эдиле. Къурулушланы асламысы кърал бюджетни ырыкъсына бардырылгъанлары сѳбѳли аланы ѳлчемлери ѳсдюрюде «Дирекция единого заказчика» алыгъа элген уллу юкге айланганды, ол а республиканы экономика сыйайнытуда тутучу мурдорду. 2008 жылда РФ-ни Регионларын айнытуу министрствосуну юсю бла халкъ мюлькюню торлю-торлю бѳлюмлерине - коммунальни къурулуш, суу бла жагъа-тыгъа, тѳгерекдеги къудуретни сакълаугъа, турист рекреация комплекге, билим бериеге, саулукъ сакълаугъа, дагъыда башаларына онеки объектни къурулушлары бардырылганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.



Тарчоков орамда 130-фатарлы кооператив юй союбдиле, Мекяма къурулушун «Кооператив» фирма бардырады. Ишчиле бригадери Мурат Карданову башчылыгында кѳп салы къорешедиле.

Бу юкюнде жашау ююно эки этажи да къаланганганды, энди терезеле орнатыргъа хазырлана туралдыла. Бу иште Кючюкланы Ислам, Николай Суворенко кеслерини усталыкъларын кѳргѳзгенди.

СУРАТДА: Николай Суворенко бла Кючюкланы Ислам. Сураты ХОПАЛЛАНЫ Марият алганды.

БАГЪАЛЫ

Багъалы окъуучула!

Связьны хар почта бѳлюмюнде да сиз «Заман» газетге жазылыргъа болукъсуз.

Жазылыну багъасы 4 айга - 237 сом 40 капекди.

Бизни индексибиз - 51532

Пресс-конференция

Къабарты-Малкъарны жыйымдык командасы Къазанда эркин тутушуудан Россияны чемпионатында команда эсепде экинчи жерге чыкъганды. Аны итгӳлериня кѳре, бизни спортчуларыбыздан алтуулун къыралны жыйымдык командасына къошулгандыла. Бу юкюнде ала, КъМР-ни Спорт эм туризм министрствосунда журналистге бла тобешин, алаыну орунууна жууаула бергендице.

Пресс-конференцияны ача, спорт эм туризм министр Аслан Афаунов республиканы жыйымдык командасы чемпионатта кѳргѳзгенча жетишми эркин тутушууну тарыхында эндиге дерге бир кере да болдурмулганды шуудан федерациясыны президенти Михаил Мамаишвилден келген телеграмманы окъугъанды. Анда била жазылады: «Россияны спорт тутушуудан Федерациясы, итполком, баш тренер совет, шендиюго заманы айтхылы



Солдан оинга: Аслан Афаунов эм Анджор Тембатов.

Хорламгъа талпыу хорлам келтиредиди



Пресс-конференциягъа къатышханылы къаууым.

чѳртгенди. «Былтыр бизни жыйымдык команда кѳр кере чемпионатлары озини де Север Осетия-Аланияны, Дагъыстаны командаларын артада къоюп, биринчи жерни алгандыла. Бизни абадан командабыз къуандыргъанды», - дегенди ол. Биз бла министр республиканы президенти эркин тутушуудан федерацияны башчысы Арсен Каноконув атына Россияны спорт ту-гѳкѳфлери, дуняны, Европаны, Олимпиада оюналары кѳр кере чемпионатлары озини де бѳлгиче Къабарты-Малкъарны тутушу школуну келесиперине, тренерлерине эм специалисттерине Къазан шахарада Россияны чемпионатында кеслерин бийик даражда кѳргѳзтӳп, къаты конкуренцида команда эсепде экинчи жер алганды, Афаунов сѳзю эркин тутушуудан РФ-ни жаш тѳлю жыйымдык командасыны баш тренери Анджор Тембо-

товка бергенди. Ол чемпионат къалай бардырылгандыны эм бизни жашла анда къалай жетишимле болдур-гъанларыны юсюнден къыска айтханды. Бу Россияны сайлау чемпионаты эди. Аны итгӳлериня кѳр, къыралны жыйымдык командасы къураганды. Анда биринчи жерини алгандыла уа дуняны чемпионатына къатышарыкъыдыла. Ол сентябрьде Данияда бардырылкъыды, - дегенди Тембатов.

Аны айтханына кѳр, КъМР-ни жыйымдык командасыны санында чемпионат жага адам къатышандыла. Аладан алытысы къыралны жыйымдык командасына къошулгандыла. Бек жетил аурлукъда Расул Машев озришгенди эм ючюнчю жерни алганды. Ол алты сѳрмеш бардыргъанды, аны бла тутушханыла жетил хорлап аруу тутушу кѳргѳзгенди. Жарым финалда Россияны эки жыл мындан алгъа чемпионю, дуняны кубогуну иеси бла тобешинди. Сѳрмеш бошалыгъа онеби сенука къалгъанда, аны хорла-ханды. Биринчи болурга аны сынауу жетмегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ЖАРАШДЫРУЧУ ПРЕДПРИЯТЫЛАДА

Продукциялары терк сатылады

«Гермес-Ника» жабыкъ акционер обществону аты Урван муниципальный районда угъай, республикада, андан тышанда да кенг белгилди. Аны ишини сойген шѳхѳ коллективни чыгарган торлю-торлю чыгарыланы, суулап суулануу аламыла жаратып аладыла. Ол сѳбѳли ала сатылмай складдада жыйылп турмайдыла. Предпритие Россия Федерацияда аллай товарла чыгарыуда монополистлеге саналгъан «Русская лоза», «Кубань-вино», «Пилигрим-Аква», «Аква-Дон» ачык акционер эм чекленген жууду апылыкълары болгъан обществоланы продукцияларына окъуна конкуренцилыкъ эталгъанды да белгилей айтханды болдукъду. Наткъылан предпритияны специализацияланганды «Вино и напитки» деген халкъла аралы кѳрмючлеге, торлю-торлю конкурсларга тири къатышды, алада дайым да алчы жерлеге и болгъанлы туралды. Ол, кертиси

блад ала болгъанында предпритияны администрациясыны мекямында тагъылып турган кѳп саны майдалла, дипломла эм башха саугъала шагъа-тыкъ этгенди. Алагъа дел экичю отуу болгонганды. Акционер обществону иши къалай баргъаны бла шагъа-тыкъларине келген къоуунакъла ол отуугъа къайтмай кетмедиле. Жигер коллективе быйыл да кесини алыны жууапын борчла салганды. Аныи

Бизни корр.

Республиканы атламлары

КЪЫШХА ХЫЗЫРЛАНЫ

«Бисо» фирманы болушлугу бла

Бизынтыгъаланы коммуналны молк жаны бла жарысуларындан бири - элдеги суу ызыны жагъарты-туу, жагы арбашагъа тартуу. Кѳр къышха хазырланууну чеклеринде ол жаны бла иги кесек иш кѳр-атылганды. Дѳлѳвѳ, Мечнев, Къалабаков, Базын-гъа, Моладѳжная эм башха орамлада суу ызында седирленери кетерилп, 1250 метрде жагы бергъыла салынгандыла. Андан алытысы къырал эм Шыкъы орамлада суу ызыла 200 метрге узагъагъандыла. Ол иш асламында жер-жерли администрацияда ишленгенли эм айтылганды орамлада жашагъан-ланы кючлери бла тамамланганды. Аланы къайсы бири да къолдан келгенни аймагъанды, алай Рахайланы Алай бла Аттолланы Мусса бѳтонда уллу къыйын сагъланды. Тамамланган ишлени аурлуугуну кеслерине Рахайланы Мухаммат башчылыкъ этен чекленген жууаплыгы болган «Бисо» общество айтганды, адам кѳр блад да техника блад болушканды. Магтау аурунанганы санында Чочайланы Магомет, Аттолланы Мусса, Рахайланы Руслан, Къазийланы Магомет, Рахайланы Аллахберди эм башчала бардыла. Эли администрациясыны башчысы Рахайланы Исмаиль айтханга кѳр, седирген суу ызы жылы ахырына дерге дагъыда 500 метрде жагъартылкъыдыла.

ХОЗАЛАНЫ Фатима.

ТЕРЕК БАХЧАЛЫКЪ

Арендаторну мажаруулугу

Республикада терек бахчалыкъны жагъанды айнытууну программасына Урван районну молкери да къошулгандыла. Бахчаланы кѳбейте баруу бла бирге, аладан алычы технологияны хазырлауыга энчи эс бурвалды. Терк окъуна хайыр берил башларыкъ аллай терекчиле 73 гектарда, жюзюм терекчиле да 183 гектарда салынгандыла.

Черная Речка элден арендатор Руслан Уркучов да ол жаны бла башламчылыкъ этгенди. Аны 15 гектарыны жар алган бахчаланы хар

гектарына гитче алма терекчиледе 2850 си орнатылдыла. Мындан алда комиссия къараулада ачыкъланганды, ала терк айып барардыла. Хар бирине та-мыны тамдыруу аман бла суу салында. Терекчилени тѳркерлеени гербицидле сѳбегилденди, тизгинлени аралары диск къый-хылла бла жумушакъ, зарарлы хансландан таза этилгенди.

Мажаруулугу бла айырмалы болган арендаторну кѳлр жылда ол бахчадан тирлек алып башлау улмуго барды. Бизни корр.

ЖАЛЧЫТУУ

Программаны толтура

«2009-2015 жыллада футболну айнытуу» деген программаны чеклеринде республиканы школлары футбол юс кийим, сетка эм топ комплекте алгандыла. Былтыр жагъа окъуу жылдан республиканы битеню школларында да футболдан дерсе бардыры башлагъанлары эсизиге салайыкъ. Ол ишни бардыра, футбол кереклени Къабарты-

Инна КУЖЕВА, КъМР-ни Билим берияу эм илму министрствосуну пресс-службасы.

Къыралда - дуняда

Къырал башчы «гаишниклени» сѳкгенди. Правительство кезиуле жыйылууда сѳлешсе, Президент Дмитрий Медведев «гаишниклени» ишлерин сѳкгенди. «Кертиди, жола, жол инфраструктура ала, жол тѳйлѳдиле. Жолада машиналарга къалай жюрлѳроклери, къалайда тохарыкъларын шарт кѳргѳзген бѳлгиле да аздыла. Экили англышынчыра бѳлгиле да кѳндюле. Аны ючюн сѳелѳдиле ала экили англышынчыра бѳлгиле къатпарында, бирин тюз англысала да, экинчисинде уа жагылыргыла деп. Битеу ма аллай затланы хаталарындан боладыла авариюла. Ол жылы инди жол-транспорт аварияла мингле бла адамланы жашаулары юзгендице», - дегенди оючу. Машинаны жюрлѳторге эркилик берген уа достворениланы асламысы да сатылып алынгандыла, аварияланы 75 проценти шѳфрларна хаталарындан болгъанлары ахах да, аны ючюндо, дегенди Президент.

Мингле бла «Жигуиле», «Нивала» уа багъалары асыруулуладан сатылып, заводну кенг майданларын толтуруу туралдыла. Халкъ заводну мажаруулугу болду. Акционер обществону иши къалай баргъаны бла шагъа-тыкъларине келген къоуунакъла ол отуугъа къайтмай кетмедиле. Жигер коллективе быйыл да кесини алыны жууапын борчла салганды. Аныи

Чабууллулкъ Дагъыстанда милиционер минип баргъан машинага банцитле чабыуулукъ этгенди. Аны хатасындан бир адам ѳткенди, бир адам да болнкъыгъа тошгенди. Банцитлени илзуе иши бардырылдыла.

Заводну тохтатырла деп къоркъадыла

«Волжский автозаводала» («Жигуиле» маркалы машиналар чыгарган комплекс) урунганланы санын азайтыргъа неда иги кесек ишчини болжальсыз отпускъага жибериле деген мурат барды. 20 минг адамны иш бла жалчытхан ю завод Тольятти ша-харны къураган, аны ахах бла жалчытхан комлексида. Завод тохта, халкъ ишиз, жашау этер онгусу къалпыкъды.

Водительни терслейдиле

Ростовдан Сониге баргъан къырал жолда пассажир автубус 60 адамы бла, кесини ызындан чыгып, къаршы келе турган жою ташуучу автомашинаны ургъанды. Водитель ѳлгенди. Пассажир автубусдагъыладан 20 адам ачыгъандыла, ол санды 2 сѳбий да. Авариия водителе жузьгъалганына неда эси аугъаны хатасындан болгъанды деген юге барды.

Журтсуз къалгандыла

Екатеринбургда архитектураны эсгертемесине саналгъан журтну къатында кѳп фатарлы юй ишлерге деп жер берген эди шахарны администрациясы бир фирмага къурулушчула (тошон айтханда уа, ишленер ююно иелери), жулукъ этип, ююно мурдору салынрыкъ котлованы айтылган юге жууукъ-

Жаууула тохтамайдыла. Къытайны ара районларында жууула тохтамай жарыдыла. Черкеп жагъаларындан чыгып, ѳлени, сабанланы баскандыла, жолланы ашдыдыла. Ала кѳпорлана оядыла, шахарлада орамла череклеге айлангандыла. Юлени подваллары судан толгъандыла. Басмагъа ХУЧИНАЛАНЫ Анаур хазырлаганды.

«Битеу Европа къол аяздача эди» 2 бет

«Жашауда айланч жолланы излеменгенди» 3 бет

«Бирлешип, жаугъа къажуу сѳелген эдиле» 3 бет

«Саулукълуланы санын ѳсдюредиле» 4 бет

# Хорламга талпы хорлам келтиред

Ачыры. Апылы 1-чи беттеди.

Россия чемпионатыны бытыргы призёр Мурид Лампжеев 66 килограмм аурулдука кыты туушканды, бир бири ызындан төрт сермедеш хорлаганды, алай, жарым финалда кесибизни жеңебиз Арсен Маиров да тобушкенди да, анга хорлатп, жаланда бешинчи болгонданы. Маиров финалда анга да баштаганда, оң экинчи болгонданы.

Анивар Гадаев 74 килограмм аурулдука эришкенди.

Ол аурулдука бек кочло жеңебиз да туушканды. Гадаевдын туушканды да алы бол, жарым финалда Европаны чемпионуна хорлатп, юниончо жерин алганды.

Анзор Уришев 84 килограмм аурулдука туушканды. Ол да оңчулу жеңебиз, Россияны бытыргы чемпионатыны призёрду. Быыл жарым финалда жеткенди, алга жаланда юниончо болгалганды.

Бек кыйын 120 килограмм аурулдука туушканды бизден дундурун 2007 жылда чемпиону Билла Махов кытышканды. Аны саяу

лугуна чып тошгенликте, ол бу аурулдука андан кочло болмагандын энга да дээр керек кырготкенди. Билла Россияны чемпиону болганды.

Мындан ары жашланы кылайы эришуле сакталганын аюундан журналисттерини кочлоду жупа бере, Темботов былай айтканды: - Сентябрь айны ахырында аркин эм грек-рим туушкандун дунинчи чемпионы болушканды, федерациябыз бирди да, чемпионаткы да берге өткөрдү. Ары Билла Махов да Асланбек Хуштов барлыккыдыла, Аны саяу

Поляшда халкыла аралы турнир бардырылыккыда да, Мурид Лампжеев да Анзор Уришев анга кытышканды. Башкалары да Америка болушк Гран-при турнирде сынаркыдыла кырылары.

Билла Махов, чемпионаттын юниончо кесими оюму айтк, бизи республикабызга ол бек хайрылы болгандын чертенди.

- 2008 жылда Кызыл-Ташкент кырылык жыйымдык командасына эжеулен кирген эсепте, быыл аятуулан барбыз. Оң көрүмдө өсөп барды, мындан ары да алай болушканды, 2012

## ТАУГА ӨРЛЕУ

Россия транспортунда кырал управланыны битеуле бир органы кураалганы 200-жылгызын эм Кызыл-Ташкент аймакынын 80-жылгызына аталып, Европаны бек бийик тау - Эльбруста өрлеу болгонданы.

Өрлегенге - РФ-ни транспорт сферасына надзор этуу жаны бла федеральнын службаны таматасына заместители Андрей Жуков, транспорт сферда надзор этуу жаны бла службаны Кызыл-Ташкент аймакынын автожол надзоруну управланыны башчысы Асланбек Ахов, «Элбрускское ОПАТ» муниципальнын унитарнын предпритиянын директору Темукжоланы Абдул-Хашим 5642 метр бийикликте Россияны Транспорт министрствосуну байрагын,

# «Битеуле Европа кьол аыздача эди»

КМР-ни Транспорт, сьвэз эм жол минок министрствосуну, Москваны автожол институтуну вымпелерин этгендиди.

Отуз жетижыллык Жуковча, алгынгын офицерден сантинеги эм элли бешжыллык Темкужу угушпа ол таурун эди орыта бла биринчи өрлеу болгонданы. Аховча а бу жол бла бешинчи керек кыганды тау төпөгө. Бу акыл да аны башына келген эди.

Өрлеу жетишилди бошларыны жууапалгынын кеси буюнган алгач Ахов тау төпөгө мезгилде негерленген кырылары-кочлери жетерди деп кытайгылы болгалганы турганды. Хауа болма да жакь басмай эдиле - булса лагерде тургач кезилеринде кьар жауп, ал-кындагынын чырта алгачмазча этеди. Өрлеуно бек иги

кызуку - июль айны ахыры, август айны алы - озуп келтерге болушк эди хал алайлы турса. Алай бизи альпинист лерибизге, аууда айтылганды, хар зат да аламат болуп кылады - белгиленген күндө, 30-уч июльда, кьар да, жел да тохтайдды эм кезги жулдузу кек ачылды.

- Кызылдар хар кимни да кыраулары-кочлери бирча болмаганылыккыга, база лагерде бийик тау хауа болушкыга юйренгендиле эм этген мурталганы төрт азгач бла жарымын ичинде жеткендиди. Алайдан төпөгө жеткенде асылгысында өкө керекте кеп заман кыратылычулар. Ала, жолгач кече арасында атланп, танг атары да анда Россияны Транспорт министрствосуну байрагыны камера алына жайганды.

- Битеуле Европа кьол аыздача эди, - дегенди Темкужу угу, тау төпөгөндө кырап кергенди айтк.

-Кавказ тауаны сырткыда болганын эсимде арытка ракька бек кылаанды, нек дегенде тобюноне - жай, башында - кыш. Айтп-айтпмазча ханкыры сөзим, - дегенди Жуков.

- Хауа болуулданы, жолдашларыны хазырлыккыларын эсе алсак, кьоркуучу берге эди, - дегенди Ахов. - Бирси кыаумула өрге кылай келгендерине, энише уа бары жерлерине жетпейлик кытайхалынына кырап тургучта тошкенди. Техника жаны бла кыйын эсе да, өрлеуно кече башларга таукеллене. Ол тоз болганды - төпөгө мингенбизини зорна энише кырагыныныбызда, этген муратыбыз толганына ийнарыгыныбыз окуна келмей эди.

Бу жетишилери бла алапы биринчи болуп КМР-ни транспорт, сьвэз эм жол минок министри Ануарби Суншев алгышлаганды эм саугагына эки башлы кушуу суратын бергенди.

Россия Федерациянын Транспорт министрствосуну Эльбрусту запалд төпөсине чыгарыптан байрагыны транспортчуларынобьр айдда Москвада болушк сьвэздерине Кызыл-Ташкент кырылык делегация этпиркиди, сурат эм видео материалга уа халкыла аралы транспорт керемчөлдө республиканы презентация стендинде көргөзтүлөлдө.

ОСМАНЛАНЫ АЙШАТ.

# Кенгертилинүү

Ачыры. Апылы 1-чи беттеди.

«Дирекция единого заказчика» кырал казна предпритияны коллективни жетишилми ишлегенине властын федеральнын органдарындан келген псымода, административни аягы таматасы Анзор Бегдобах берилген РФ-ни Регионалыны аймакты министрствосуну, КМР-ни Правительство суну этти Парламентини Сайланыштын аягынын жетишилди этдиле. Аладан үчүз көрүлмөлик жер-жерли администрацияны грамотанары, ала эм республиканын элдеринде бла шаараларында жашагында директор кыра кызылгыларын бидирин жазган псымола да.

уумду. Төрк эм Лескен районаны элери ичер суу бла керекликке жалпыланганда, ала ала араны юююдун евро республиканы оңучуларыны аларында да көрүлөргөндү. Алгынгын суу ыла озган өмүрүнө 60-чи жылкыларда тартылганына магындагы суу тынышкыра крана бла берилп турганын ачыры эсе алынаса, болмуу анылганын кыйын тойюлду. Халкыны саны эсе артканы, жашау ойлони тапкандары ишле кенг жайылганын ала байламы ол суу ылазын кочлери жетмей кылады. Аны себепли 1986 жылда аланы жанында торкөлдүргүчүне практи жараша берилген эди, 1991 жылда уа курулушлары башланды.

Алай Совет Союз чыгышкы аймак сора ача бек эм бөлүнөтөбери эди эм жалпы суу ылазын курулушлары битмей кыладыла. Ол вопроско 2007 жылда кытайдыла эмда КМР-ни Правительство бек эм ол кырал магыналы объектлени тизмесине кошулганы, аны курулушун бидиреги федеральнын эм республиканы бюджетте 143 миллион сом бедерде.

Алай бла Опер Союкрону «Восход» курулуш фирмасы, жаңгы технологияны хайырланп, бу ишчи кыска болжалда - он айны ичинде бидирип башыды.

Алай республиканы беш элпн 25 жылны ичинде кыяланп турганы суу проблема кетериледи.

Алай ишлени Зольск районда Насталаны Алай-Солтан башчылык этген «АССО» курулуш фирма бардыра турды. Элени ичер суу бла жалчытууну проблемасы она бла жылланы ичинде бек кытайлы турды. Ол жарсы жууук заманда кетерилди.

Республиканы курулуш бөлөмюно онглары уллу фирманына дагында Эльбрус райондагы «Ай-Би-Промстрой» фирмасы бардыра. Техника жаланда жарты кочло бла ишлелликкы, аладма да тау ауруу кьозгаллык болушкыда турист инфраструктураны бек аламат объектлени ишлерге фирманы кылулдан келгенди.

Дирекция 2008 жылда бардырганы бек маганылы курулушланы саянда Нальчик шахарда шьендо-



## Альпинистлеге ышык

Минги тауда 5300 метр бийикликте альпинистлеге талпыкчыла деп станция салынылды. Аны кеси арамалыккылары бла жаш адамны ишлейди. Ала аны кереклеринд кетортулганына бирсерлерине этгендиди. Кытайлынын вертолети бла чыгарыргач керекли.

Ол гитче ойнокто кытайлынын сойнетке кыйын табыгач болушкыда кешинге онг табаркыдыла. Проектин таматасы Дмитрий Курьянов айтканды кер, меккыны ишлерден алгы аны туру мурдоюн салыргач керекли. Буз оюсонд ол жуумуу тамамдуу кыйын болганы себепли уа мур-

Май БИЖОЕВА. КМР-ни Транспорт, сьвэз эм жол минок министрствосуну пресс-службасы.

Кыракан казна предпритияны коллективни битеу оюн ачыш көрүлмөлик болдуруу ала салгы уруанды. Бийик квалификациялы специалистле не кыйын борчун да кыска болжалды ичинде тапкандыла. Курулуш бөлөмюно специалистлени ин-профессионалларыны алтын фондуна организациады ишленгенли кысайсы бирини да кьозгарга болушкы. Болсада Руслан Кадыков, Намжидун Танбонов, Хажмуза Шорову, Мусуланы Ибрагимни, Гарри Фингертуу эм башталаны атлары эчки белгилеп айтырчанды.

Федеральнын программа жеткен да эткен бек бийик объектлени ишлеуге 1997,6 миллион сом бөлүнөтө берилгенди. Республикалык бюджетке зайкала берилгенди. Республикалык бюджеттен 108,4 миллион сом берилеп деп сакланады. КМР-ни курулушчуларыны бийыл жыйрма өбъектни хайырлангырга берге мурталгы барды.

Саям эм этпеген ишлени өбъекти белгиленген борчла толтурулушкыларын, курулуш бөлөм кесими кадрла жаны бла эм произвождо онгларын сакталгылыгыны ююсонд таукел айттыргач өр бердиле. Ол а жууук заманда бек уллу ишлени тамаларга жол ачырканды. Арт эки жылны ичинде курулуш программаны кенг жайылы бардырылганы хайрандан Кызыл-Ташкент кырылык фирмалары кесерини финанс-техника болушкыны ирилденгендиле, иш келлю коллективне кырагылганыдыла.

Ююсондо Кызыл-Ташкент кырылык фирмалары курулуш бөлөмюно айырына ахшы онг а бардыла. КМР-ни Президентин Арсен Каноконуну РФ-ни Правительство суну эткенди Президенттеги заместители Дмитрий Козаны араларында бизи республикада сегизге жууук курулуш фирмала Сочи шахарда олимпиады объектлени ишлерге кытайгыгы болгалганыны ююсонд келишсин барды.

Предпритияны смета-келлими бөлөмюндө ишленгенли борчлары артыкча жууупылдыла. Проект-смета документацияны хазырлау жаны бла аланы кочо сайын кырашмушчуларыны хайырындан республиканы курулуш организациалары федеральнын эм республиканы бюджеттен ачканы кезиунде аланы кетерилди эмда объектлени заманды хайырлангырга бергендиди.

Андан сора да, техника сатып алырча, ишчиге иш халкынын төлөрү болушкы. Жаңгы объектте документацияны хазырлау бла бирге бөлөмюно ишчери шьендо эски, 90-чи жыллада бери кылаган проект-смета документацияны да жаңгыча торкөлдө турдыла. Ол а жууук заманда да она бла жылкыны жыйын эм тамамаланы турганды көп проблемалы кетериле онг берилди. Ол имедде жашуу журт, социальны магыналы болушкы газ, суу бла жалчытууну отуз объектлери бардыла.

Алай ишлерден бири - 2008 жылда хайырлангырга берилген Курп суу ылазын кьоз-

логна берилгендиле. Жаш-кызыла да аланы университетини ректору Барсидан Карамурзону кылулдан алгандыныла. Аланы арасында Черек району Кыара-Суу ичинде эгечле Айшаланы Зульфия бла Зарема, Алайланы Магомет да бардыла.

Мухадимни кызылары - Зульфия - биология факультетини, Зарема уа КМР-ни педагогика колледжини инглиз бөлөмюно, Хасаны жаны Магомет а «Прикладная математика эм информатика» факультетини магистратурасын бошашкандыла.

Башкала бла бирге кыара суучуланы да Барсидан Кадымурзов, информатика коммуницияла, жамауат биригулени эм жаш төлөтө ишлери жаны бла министр Борис Паштов, билим бериу эм илму министрине заместители Лидия Дорихона алгышлагандыла. Ала жаш специалист жореклени жаркыла жетеле иште тохтайшыларын сойгендерин билдиргенди. Айшаланы Зарема, 2009 жылда окууну бошашканы атларындан өшөлө, алга билим беруге кеч кыйын салганы преподавательле жорек ызын ишлени айтп, ыспас эткенди.

## ЖАШЫЛЫК

# Муратла жангы бийикликке көллендирдиле

Республиканы бийик билим берген окуу юйлерини студенттерини оубсарга дасерли жоркыдыла, алагы жорюмөйдиле, ахыр сессияларыны экзамендерин бергендиди, ала бла бирге бийик окууну бошашканы диплом ишлени кыруулаган кюлөрдө да арда кылагыныдыла. Унутулмазлык студент жылда да кетдиле. Кууачы халда диплома берилген кочло да аланы эслеринде кылагыды. Кызыл-Ташкент кырылык фирмалары кесерини финанс-техника болушкыны ирилденгендиле, иш келлю коллективне кырагылганыдыла.

Ююсондо Кызыл-Ташкент кырылык фирмалары курулуш бөлөмюно айырына ахшы онг а бардыла. КМР-ни Президентин Арсен Каноконуну РФ-ни Правительство суну эткенди Президенттеги заместители Дмитрий Козаны араларында бизи республикада сегизге жууук курулуш фирмала Сочи шахарда олимпиады объектлени ишлерге кытайгыгы болгалганыны ююсонд келишсин барды.

Ректору кылулдан биз кызыл дипломланы алганыбызда, жореклерибиз кылулдан толган эдиле, дегендиде эгечле. - Нек дегенде ол биз уллу жашууну жолуна чыгууубузда кеси алышыгыга этген биринчи атламларыбызны башлангында, аийай да, насыпты студент жарыбында айырындан кыйын керюне да.

Зарема кесими мындан ары муратын да айтканды: ол окууну, билим андан ары өсдорюлду. Зульфия уа КМР-ни да биолону устайлыгына керек стажировканы өтөргө документтерин жыйшыдыра турды.

Алайланы Магомет а прикладной математика эм информатика, шьендо жаушда бек керекли да, даражалык да факультетини айырма диплом бла бошашканды. Шьендо алайла кеп тойюлдө, узак тау элден бардыра кырау а бошашканды. Ол а керти да америликим, Магометни мураты алган устайлыгына керек республика ишпердиги.

Биз кызыл диплом кылуу болган бир жерлерибизни бу биринчи жетишилерибизге жашууларды жашууларды да кыуууларын башларынын сойгебинизни билдирбиз.

ХОЗАЛАНЫ ФАТИМА.

2009 жылда 6-чы августа. Нальчик ш.

ХАЛКЫБЫЗНЫ АЙТХЫЛЫК УЛАНДАРЫ

Жашауда айманы жолманы изелемегенди

Хар миллети да ёктем ленрика, кызуанчра, максатчыра адамлары болады. Жамаат аланы ызырандан барыгыра корешеди, жаш теңеке колго тутат. Бизде, нааскта, бардык аялпайы билмилеме, жетишилме, шендо да халкыбызгы кыайгырғанан. Ма алпайды Бёзоланы Сагъити беруюнго сыйлы куулукчусу. К.Д. Ушинскийи майданы (педагогика имузда бек даражалы сауга) ма Москавга 850 жыл атлы майданы, дагыда башка сыйлы кырал сауг-аланы да иеси.

Руслан - эсли, оюмду, басымы, ётгор, онго эле бичгим башчы, жетишилми ишленген, керек сауга болуштугун кишиден кызганман магыш башчы. Аны себепли адман аны тегерегине жыйылырга ёчидле.

«Бичгим чырак» этгенден наркт сөз Русланы июсонден айтылганчыды. Аны урунган жерлери да ага шагалык этдиле: РСФСР-ни Жаркыстанды уруу министрстводу миллет школларыны илимузлеми институту илиму куулукчусу, «Советска педагогика» журналы жуаппы секретари, илиму редактору, сора баш редактору заместители; Ленин атлы МГПИ(и педагогика институту) оргэм битеулитери литература факультетини деканыны заместители. Миллетини ишлери жаны бля министрствода острин-ингуш кызганыны жеринде болжалы администрацияны таматасыны кенгешчиси; Ингуштияны Росейни Президентинде даимы кенешчиси заместители; «Образовательная политика» журналы баш редактору.

Бусагатада Росейни Билим беруу жаны бля имузда админисратияны инновация ишлери жаны бля институту директору заместителиди. Биринчилени сананды болуп,

педагогика имулуны докторлук диссертациясы кырууларды жуукч замандо. Он инсанлык, уланлык борчун да тийишли даражада барырады. Немет, тюрк тилини уста биледи. Руслан соргондо тугъан тёлөндөнди. Школну уа Ата журтубузда тауусанды. Нальчикте Кыбарты-Малкыр кырал университетте кырип, аны историй-филология факультетини малкыр-орфо бёломнок жетишилми бошайды. Он анда гителчингенден да сюр эди окургаза. «Манга ана тилге, бичимге суйемкирип, аны историй-филология факультетини малкыр-орфо бёломнок жетишилми бошайды. Он анда гителчингенден да сюр эди окургаза.»

Андан сора да, РФ-ни Юстиция министрствосу «Балкырия» деген регионду аралы жамауат организацяны регистрацясын этгенди. Русланы уа аны таматасына айыргъананды. Он бардырган ирге улуг багъа берилгенге шэгартыды аны бу организацяны таматасына айыргъанлары да. Анга башчылык этгенди да миллетине кыайгыруу байламдыды. Энтла он Малкырыны бля Кыбарчаныны илиму институтун ачар мурадлыды, аны хар керги да хазырады, дейди.

«Машаумда эки зат барды. Биринчинден, Росейни Президентини Борис Ельцин малкыр халкыны алында ага этилген терс зорлуку очмок кенгилик туген текстин мен жарашдырманма. Он кезинде Миллетини ишлери жаны бля министрствода урун эдим, - деп эстереди ол. - Бек алгъа до документ бля министрини заместители (арда аны миллетини ишлери жаны бля министр этген эдиле) Вячеслав Александровичи Михаилы шэгъарейланды. «Куулуктарыбыздан кыстарыкыдылары бизни Президентге аллай кенгилик тилетгенбиз ичюн», - деген эди ол.

Экинчинден, кёпчончолукно сынгъар халкылары ара сында реабилитацияны тийишли деген Уакир биринчилени сынында малкыр халкыны июсонден болганды. Аны хазырында уа миллетибизини алчы жашлары кыташ хандалы - Бёзоланы Руслан, Алфараланы Алим (министрствону куулукчулары), Асанланы Тёмбот (жамауатны келечисима), Кыбарчанды да Алпаланы Исмайыл (бичу Совет Союзун респбликага тошоун халкларыны конфедерациясыны председатели). Кеслерини окумларыны жазып, хазыр этип, ала РФ-ни Президентинде право жаны бля управленийисы таматасы Руслан

ТОЙОШ

Он жылны тюрмөдө олтуртурга боллукчуду

Росейни бломонду тарихинде былай иш биринче тюрбеиди: белгилли актёр Владимир Галкинге, творчестволу жолуды бек ачы жетишилме болдура, ёрге кеткориле бардан заманды тюрмеде эдиле, рилди деген кюркюр чыгыш турады: аны хулиганлык иш этгенге - милицияны тюрбене, деп терслейдиле.

Росейни бломонду тарихинде былай иш биринче тюрбеиди: белгилли актёр Владимир Галкинге, творчестволу жолуды бек ачы жетишилме болдура, ёрге кеткориле бардан заманды тюрмеде эдиле, рилди деген кюркюр чыгыш турады: аны хулиганлык иш этгенге - милицияны тюрбене, деп терслейдиле.

«Зеге сайлык», 2009 жылда 23-чю июшну ичигинде эдиле турган Галкин Садово-Кудринска арманда оргалган «Тики-баргва» киргенди он кесине энтта да ичги берилерин изилгенди. Бармен а ачга ичги кыуярга унамгазын. Он кезинде уа Галкин шиктиниле, бары алында бурругу уру, ууатып башайды, андан сора уа, адамга жара салырга боллук кероухн чыгарып, аны бля тегереке атып тебиреди.

Жер-жерли участкавий Ринат Занатулин актёрну тынчайтырга корешкенди, алай он жумдуругу бля аны башына кыаты урганды. Участковини алайга жетип келген коллегелери аны, кыоларын булагын буруп, милицияны бломонго этпдиле.

Правону кюрюлуучу органны бийик куулукчулары аны жаалы болганырапын, он кеси уа милициячыладан эн барда ишленген адамдан кенгилик тилегенге да кыарамай, актёрга кыажу угонупов иш Уголовный кодексни эки статьясына кер - «Сауатча хайырыналган затланы кылга алынш этлген хулиганлык» ма «Влостяныны келечисине кочон кыаруу хайылыну» деген статьяга тийишлилик эткенге ачынганды.

Наталия КОРЧМАК, «Труд» газетден.

Шырмаууга

«Бирлешип, жауга кыажу соелген эдиле»

Бир жыл мындан алгъа Грузияны Юг Осетияга уруш ачканы саугай Росейни эм бир кырауу тыш кыралыны да чапалдыкчыны борыбизды да эзибизден. Тиги республиканы он кюнде болушкы этерге росейли окерчиник изилеринде июшну респбликасыны келечисини жеткен эдиле. Он санда РФ-ни ИМЧ-ни Кыбарты-Малкырада Баш управленийисы бичоунурун болган кууртукчуну, мериде эи болмуш эдиле. Тарнукурун Хаджаланы Шахитни жашы тамата лейтенант Аубекир да аланы аралорунда эди.

Он Тер-Кюл постланы он тошоуге кыажу ююери бардырган бломонго окерчиниктер бломонго жана Воронежко пажар-техника училищесинде эчки билим алганды.

Аны бля ушакымы мен он Цхинвалга кылап бля тошогенин, анда борчу не болганыны июсонден бардырмынма.

Аубекир, сен былырт бу замандо Юг Осетияда эдиле. Ары кылап бля тошоуге эм керек эдиле борчуну толтуртурга эм кезди эки сагга анда?

- Кёлпече, мен да ары РФ-ни ИМЧ-ни КМР-де Баш управленийисын командирчобагы барган эдим. Бизни кырауу ары келген кюнде, росейли аскерле грузинилени чабуулукчларыны тохтатып, уруш да бошланган хал кюндө эдиле. Алай шыр никаларга толугу болганыны себепли адманлы жашуларыны коркучку бар эди. Эчки мени борчум а - перелиш болганды, росейли граждандарлары болган адамлагла Росейни бир тиктири келип, эри Грузияны бир кеткен кезинде уруш башланы кылапны айтып жылганыны. Алай кезинде адамга жалсаруу сөз таба билерге керекди.

Угай, ол жолга дери аллай жерлери бля болмаганын. Он кюнде сени анда сейир эттирген зат болганымыды?

- Кыйынлык халкыны бирикдирген этеди деген затны мен

анда кюргөмө. Адамла, бир бирлерине билелик этип, жауга кыажу соелген эдиле. Орманда ушкुकсу адам кермес эдинг. Бир-бир кезинде психолог болурга да тоше эди. Эсимдеди, бир тиктири келип, эри Грузияны бир кеткен кезинде уруш башланы кылапны айтып жылганыны. Алай кезинде адамга жалсаруу сөз таба билерге керекди.

Бир нечча аны жараларына ок жажууну тюрбене тошоп кыла-

лама. Кылап-алай болса да, откул ташырган автомашинаны аскер бломонго тийиширмеме. 8-чи августу эрттенкинде биз болган жерге шокдан, топдан оккеле кюлеп башладык, сенилерге тохтаусу атылды. Он халда биз 9-чу августка дери чыдадык. Андан сора бизиники болган жерге кутулурга буйрук келди. Он кезинде бизни куттаргыра келген баталон жууклашканда, мен ачуу жарды болдук, кыарыныма ок тийди. Баталонун сау кыалганылары берип болуп, уруш отундан бир жанына куулукчуду, кесибизиникиле кышуулдук. Андан сора мени госпитальга ашырадыла. Бир нечча аны жараларына бакдырп, Эдуард аскерге кыай-



Орехова келгендиле.

Реабилитация бля байламлы битеу изилерини окуй кетип, Орехов терт малкыр району жангыдан кызгарга керекди деген пунктка жеткенди, аны кырып кюнды. Он кезинде: «Сиз Кыргызстанды сиз деп айткениме, алаймыды? - деп сордо Бёзоланы Руслан, - анда, Кыргызстанда да ичги бля айтдыра, сайлагъа ишине кертичи бля келеди Руслан. Не жерде ишленген эсе да, адамгыры, огурулулга, биреуленгенге да болушурга угай демегени иючон анга кыайда да хурмет этдиле, сый-намыс берейдиле. Халкымыз бир хайыр келтирир эсем а деп жамаут, кырал куулукчуда ишленгенди, политика бля да корешенди, заманын, иючон аймаганды.

Бюгонде да ол ниет бля жашайды, асылгыч, бичимин, фахмушун да чыракъты. «Ахшы адам - халк байлыгы», - деп бошдан айтылмайгыды. Бёзоланы Сагъитини жашы Руслан тийишлиди аллай махтауга - иши, жашуу бля да.

«Государственная политика России по истории образования народов Северного Кавказа» (2-я половина 18 в.-начало 20 века) ма аллай кыбайн тембага

ЮФО - дан жаңылукчыла

Жаңыулданы биригиулерине - себеплик

Сочи шахарны администрациясыны башчысында кыялуланы ишлери жаны бля Советни кенгеш болганды. Анда кыялуланы жамаут биригиулерине социальны бля жер-жерли сактууравленийни органны жаныдан жарыкчылы болушукча этуюно волослары сюзюленгенди. Кенгешде жер-жерли самоуправленийни органны бля урушу, урунуну, сауутланган иючлен ма право сакулучу органны советлери бля биригип ишлеуну волосларында да кыралганты.

Сабийлени эркинликтерин кыруулаидыла

Грозный шахарда «Сабийле барысы да кеслерини эркинликтерин хар кюн сайында да кырууларга эркинлик» деген ат гла семинар болганды. Аны РОФ «Синтеп», «Гражд себеплик» деген комитет, «Секур Католк - Каратис Франция» деген жадауруулы организация кызгаргандыла. Он тобешуюн ишле НПФ-ча, МОФ «Денал», «Арт-Сербия», РФФ «Живая вода» ичиге келет. Кезинде кырууларыны сорон деген «РОПО», «Тишур Русс Араден РОФ», «Ламан АЗ РОФ», «ООН-и» «ЮНИСЕФ-ни» сабий фондуны келечилери, школаны усталары кыташ хандалы.

Семинарны мураты - сабийлени эркинликтерин кыруулауга жоранган проектин концепциясын кырууду, сабийлени волослары жаны бля ишлени бардырган организацияны биригип ишлеулерини септилерин кызгаруу болушукча этюдо.

Инвестиция портфельден бирин сайларга эркиндеди

Кыярчай-Черкес Республикада Кырал управлациялык компанияга кеслерини пенсия накопленияларына ону этерге 138 адам ыйнанганды. Ала ыркыларыны эки инвестиция портфельден бирине салырга болушукчуду. «Росей Федерацияны Президентини пенсия накопленияны капиталыны кырууларга жоранган законна кыыл салганды. Кеслерини ыркыларын Кырал управлациялык компанияга ыйнанган инвестиция портфельден «Консервативный» неда «Три халда хайырыпалык» инвестиция портфель сайларга эркиндеди» - дегени КМР-ни ОПФ-ны кырал унитарлы организацияны СИМ-ни ишлери жаны бля кырууну онуосу Аня Штанова.

Аны айтанчыне кер, «Три халда хайырыпалык» инвестиция портфель Росей Федерацияны багалы кырал кыягытыларын анда Федерацияны субъектилерин багалы кыягытыларын, Росей Федерация гарантин берген росейли экимент селигацциладан, ипотечный багалы кыягытыладан, сойма бля саналган депозиттерден эм тыш кыярылы волоталдан, халкыла аралы финанс организацияны багалы кыягытыларын кырууларды.

Управлациялык компанияны неда кыярыпалык болмаган пенсия фонду сайламаган гражданы ан биле тую кеслерини пенсияларын Кырал управлациялык компанияга ыйнанганда, пенсияларын алгачына «консервативный» портфельде кыярга суйюенге 30-чу сентябрьге дери аны июсонден пенсия фонду заявлянилла бериге керекди.

Килиса бля байламлы даулаш

Волгоград шахарны мэриясы синагогга («нойтолу килисага») кыожак кырууруну булуп кетериге деген мурадлы сөз айтырды бля тапталына кыырады. «Дин дагы кыяны болган журтун буйрак толуклап салырга керекди», - деп соелгенди Росейни баш раввини Берн Лазар. «Биз синагогга кыажу корошмелик. Биз журтланы ойган угай, ишлерге керекди, - дегени шахарны администрацияны башчысы Роман Гребенников, Волгоград областыны баш раввини Валерий Бобров бля тобойшанды. Аны кезинде регионда жаңгы болганын синагогга толусунай саклауну волос сюзюленгенди.

«Давуланы аны кыношуу болган журтну иеси башлаганды. Болсада арбитражный суд предпринимателины синагогга даун этер санганды. Эчки сөз окуй жамауат администрация киледе болганга, этуюно этини кетерини онно эм сангогга кыожу кырууруш жаны бля документацияны зонганга тийишлиликке келтириую июсонден барды, - дегени бу проблеманы июсонден Волгоградда чойот жамауатны башчысы Язь Иоифре.

24 адам ачтыганды

Назарьн шахарны ара рыногунда озган ота комонно ингириде уллу от тошоу болганды. Аны хатарындан 24 адам ачыгындан, аладан 3-сую койгон жаралары бля болонгычага тошкенди, кыялганылары жореклери туяндады, инфраструктура болганда да бардыла. Ингуштинин ИМЧ-нин пресс-оублукясыны келечиси билдиргенге керге, от 900 квадрат метри кол эткенди. Аны айтанчыне кер, специалистер от кылай тошогенин тиндедиле эм кылай бир кышы заран болганыны эспелдейдиле.

Куттарууларыны билдиргенлерине керге, ыркын кызында кеп волптуу электровада монтаж ишлени бардыра болгандыла. Ма он кезинде электролиге бир бирге тийгенди. Аладан бири «Газелин» июсуне тошкенди. Анда уа газ система болганды. Он кезинде газ баллон атылганды. Он кезинде да сатуу-алуу этген токенеге жеткенди.

Кыязык культураны фестивалы

Элиста шахарда 17-чи - 20-чи сентябрьде кыязык культураны «Бир июрда» фестивалы болушукча эдиле. Биримдигинде Всероссийский войсканы кыязык майданын батымданы Эрдн Манжиков, Аны айтанчыне кер, фестиваль квалмук халкыны Росейни санына кес ырызанылы бля кышууларыны 400-жылгынын байрамлануу чеклерине бардырылышкыды.

Муру июсонде Буйрукчага Кыялмушун башчысы Кирсан Илюмиников кыол сарыла берген росейли кыязык кыягытыны кышкыла бля тыймады. Андан сора да, Новочеркескожден келмик житит аты кыяулма кеслерини программаларын кюртозорюкюде. Ала ат спорт эришулен келчекрине кылычкыны жюртоку эм атх мундуе, чабышуда усталыкларыны кюртозорюкюде, - дегени адамн.

КЫЛБАЙЛАНЫ ЭЛНА.

Наталия КОРЧМАК, «Труд» газетден.

Биююн - Физкультурачыны кюнүмдү

# Саурукълуланы санын ёсдюредиле

Биююнлюкте спорт модагы киргенди. Бирле, анда жетишилме болдуруп, атларын айттырырчы иткенди, башкала уа фитнесе жюрюдиеле, эрттен, ингир чабадыла, кысхасын айтаанда, физкультура бла кюрешиде. Алай саурукълу жашуу этип башларан алга башлаа бла оюлуларга керени а кёле билмедиле.

Кыбарты-Малкыарны врач-физкультура диспансеринде ол жумуша бла эчки кюрешиде. Он Нальчикде «Спартак» стадионун тийре-

ланы кандидаты Мурadin Исмаилович Богатырёв, кзуру спортмугагы угай, сабийле, саурукъларына чыл тошогенле, инвалидлерти спорт, физкультура бла кылай кюреширге керени юйретедиле.

Аны айтахына кёре, адам, бир-бирде кесин кзыруун билмек, саурукълу заран келтирге болукчу. Диспансерин врачлары уа алгага келген хар адманы саурукълун тынгылы типтп, аны халине керё рекомендацияла бередиле. Ол ишде



Мурadin Богатырёв

кочлендирмуге да тийиши кюшумчулук этеди. - дейди Мурadin Исмаилович.

Ала баш айттылган сөзле туюндюлдо. Диспансерни терт бөлүмө барды: врач-диагностика этиу, спорт врачлары бөлүмю, физиотерапия эи реабилитация. Хар алты айдан неда эришүүлө апарында терло-терло секциялада кюрешенле, бери келип, саурукъларын тынгылы тиндиредиле. Спорт-врача алгага жаруу этерге, эришүүлөге кытычтырга жараргынын бла жа-



Солдан оңго: врач-стоматолог Керимланы Зукура эм медсестра Улакъланы Ирзаван саурукълу кыарган кезюде.

синде орналды. Республиканы спортчулары бле жетишилме болдуруп-анларын анда ишлегенлени кыйынчылуулду. Жаматуу саурукълу жашуу этерине да кыайгырадыла ала.

- Бизни специалисттери-би, дейди учрежденияны баш врачы, медицина имму-

специалисте РФ-чи Саурукълу саклау министрствосу тохташдырган методиканы хайырланандыла.

- Биююнлюкте бизни учреждение шёндюю спорт-медицина излемеге келишеди эм спорт бла тери керешенгени саурукъларын саклауга,

разамлыгынын айтлады.

Спортчунун харында, санында талпыз зат ачыкналса уа, аны диспансер эсепте алып, анан багыдаыла. Ол эришүүлөге чыл тошорсе да, аны аныгы юксюне мындагы врачла сапалдыла. Бирде спортчула керексиз артыкк жаруу этген кезюле

кюсубюздеги жылыны январ айында диспансерни Спорт эи туркизмин министрствосуну бююундуран. Саурукълу саклау министрствосына кёрюндюле. Аны хайырланган учрежденияны «Саурукълу саклау» миллет проектте кыошандыла, ол себепли кылайла проблема

да болдыла. Ол заманда алааны багыу-физкультура бла чархларынын тап халга келтиредиле.

Арт кезюде жаш чыккыла, кызычкылда да кёл баралдыла саркта. Ала секциялага бир неча айны жюрюкүсүн сору тренерлер, диспансерге келтирип, саурукъларын тиндиредиле. Мында иштен спорт-врача алактанарына бер, жарысууга, аланы араларында аркыа жиклери, кёлери арууганла, аны топлери жасы болгына кёлери. Аланы мында гидромассаж бла, тозетуу упражение бла багыдаыла. Бирге уа башка торлюсюне кёлере керени айттып аныталдыла.

Кылайла дарманны да физкультура бла алыштыдырырга болукчунда ишкестисте мында. Аны ючюн деп диспансерде саурукълу арасы кыурапгыанды. Аны специалисттери, торлю-торлю учреждениелага, организациялага, ведомстволарга барып, саурукълу болуучюн, кылай аш аваргы, ишлерге, спортурга кереклисин айтдыла адамла, аны юксюнден лекцияла окуйдула, «тёгерек стол» бардырадыла. Ара кесини ишине энди башлаганды, аны кырууу бла республикада саурукълу адаманы санын ёсдюрюрге болукчунда ишкестиди Мурadin Исмаилович.

ОСМАНЛАНЫ АЙШАТ. Сурталын автор алгыанды.

## Кыска чамла

**Тырымчаны**  
Чонай термени болуп ишлегенди, хар терменлик алып келгенге:

- Антым, халкыны мизеуюн тарта, кесимчини тартырга заман табамал кыалгыанма, - деп, тырман этип болгыанды.
- Тирменде тым адам кылмагъан заманда кыатыны ага:
- Э кизи, тартырга бир бюртогокоз да болмай тургалык сен хар келгенге алай нек айтасы? - деп сорду.
- «Сен жуук аныгламайсы. Алай кибик айтмасан, биз аланы кыйынларын ашап жашаганбызаны сезип кыоркырганды. - деди Чонай, майлык тюбюндөн ышара.

**Аузугъа тынгылау**  
- Ы, маржа, заманын бар эсе, аз кесеккеге бизге кир, - деп тиледи кюнушу Чонайдан.

«Тейри муну, не эсе да, бир улуу иши болуп аны, юйсун не чакыруучу адам а тойлоп эди», - деп оомпай, Чонай кюнушлары барды. Кюнушун Чонайны жумушкы диванга олтурту да:

- Билемеси, Чонай, мени жашым алапат жырлай биледи. Анга бир тынгыласан эди деп чакырганбана сени.

- Бек ачык, бек ачык, тынгылаймын. Кюнушун бирси отудан жашын чакырыды.

- Ахшы, - деп келиши ага-

- Жырлачы, ауазынгы Чонай эшитсон. Ол кёнюн кёрген, кёнюн билген адамды. Сени фахмунга тийиши болуу бичер.

Жаш тамагынын керип жырлады. Ол бошгандан сора кюнушун Чонайга айтты:

«Кылайды? Мен муну битте дуниягы аты айтылган жырчы болуукчусума!

- Тейри, аман жото тишлери барды да, болугъа да болуп, - деди Чонай.

**«Ахча келтирсенг, тамамды»**  
- Мени багылы бичимчилик, ахчысы сизге кёл арыу сөз айттык эди да, аланы табып айтканбаныма бек жарыма, - деди Чонай кыатына.

- Аны ючюн чырда жарыса. Манга кёл ачка келтирип турсан, ол болукчу, - деп жуулапанды кыатын.

**Элбер**  
Чонай сабий замананда элберинде бек оюноп болганды. Бир эртенкиле, атасы ишге ашыгып турганла, жашы аны алын тыйып тохтады.

- Мен санга бир элбер айттайм, - деди ол. - Аны билсенг, класыбызда отличник болугъа сөз бөрөме. Билмесенг а, сен манга хокхий ойнорга тюкенди гуюлч таык алып бериссе.

- Ахшы, - деп келиши ата-

сы. - Айт элберинги.

- Иги тынгыла. Артада, аныгламай кыогъан эдим деп, сылтау этме. Халжарда беш кыор бар эди. Аладан терпюю тышына чыгып кетди. Халжарда неча кыор кылады?

Атасы, ат кишигенча, улуу юлдо да, жашчыгынын инбашында да кыга:

- Биююнлюктен башлап сен отличник болугъа керексе. Халжарда бир кыор кылаганды.

- Угай, билмегенсе, - деп тохтады Чонай.

- Кылай билмегенсе?! - Атасы сейир этди. - Сен божо чоту окуна аныгламай кёррөм!

- Мен а аныглайма, сен аныгламайсы анысы.

Атасы, ишге кеч кыалганын да унутуп, кёлюу бла саргышанып тохтады.

- Бешден тертно кетерсенг, нечасы кыалгыкды? - деп сорду ол, кёзюне ойнакълар кыауап турган жашына.

- Бир.

- Тюздю, бир. Халжарда бир кыор кылаганды.

- Угай, - деп, Чонай атасына жентдирмуге унамады.

- Халжарда эки кыор кылаганды.

- Сен сандайры турса. Алай болугъа амалы жокчу.

- Барды амалы.

- Ахшы сора, мен хорлатдым. Алырма санга гулч таык. Айтчы халжарда кылайлык бла эки кыор кылаганды.

- Нечик аныгламайсы сен аны? Чыгып кеткен кыоладан бири артка кыайтын эди.

**Ушашгык**  
Жумуш бла мал базарга бара турганла, Чонай бир шүхүна тобеп кылды.

- Ала, Кыохарбай, Аллах бергенлей, не таб тобеп кылдынг. Заманын бар эсе, мени бла мал базарга келесен эди, - деп тиледи Чонай.

- Да бараймын. Не жумушун барды анда?

- Къой алырга керекди. Сени малладан анылауунг игиди. Арыгыны, семзин айыртпай билесе.

- Хау, ол жаны бла фахму-буз аман тойдюду, - деп, Кыохарбай Чонайны биргеине тебиреди. Ала, базары учун кыдырга барып, тонгула сатылган жерге да жетди.

- Кел, биз былайда этерик жокчу, - деп, Чонай шүхүну билегинден тутп турды.

Арлактарга кетгенден сора Кыохарбай Чонайга:

- Алаан, сен эспдингми, ол кыдырда кыотан тонгуруманга сейринсин кыарганын? - деди.

- Аны не сейригки барды да? Бурунгаргыны бириге ушаганларына сейринсин кыарганыгыгы болуп эди, - деди Чонай шүхүна.

**ТОКУМАЛАНЫ Жагфаров** жазыучу.

Тынгымайлык

# Уста аскерчи, кючлю спортчу

Заманында этилен ишге, баам, жетген зат болмас. Аныкочу Кючмезланы Мурат хар кезиле жумушун алгыарак окулгамы тында болуп? Кёл таулу жаш мактаналмаз, аскерге кыурукълук этерге кеттинчи, юйдеги, болганы бла. Аны бла чекленип кыамлай, спортда да жетишилме болдурганды. 18 жылдына.

Шендо Мурат Саха (Якутия) Республиканы Булуносский району Тижок послолгунда орналган аскер бөлүмюндө кыурукълук этеди. Анда ийик сайын чыгыкыч «Полярная звезда» газетте таулу жашы штанга кётюре турган сураты барды.

Аны эки жанында уа кенг жаурууну жашла гирялары бла соверелди. Сол жанындагы жедед кендр төрөкө Тамозов, башкасы уа Владимир Разокову.

Газетте сөз «Манчарва оюла» деген ат бла спортун миллет торлюперенди XVIII Спартакиаданы юксюнден барды. Быллай эришүүлө, олимпиада оюнча, төрт жылдан бир кере кыурукълу дала. Ала кеслери да бу

республикада спортчу бек улу байрамына салнадыла, 1988 жылдан бери ётдюоредиле.

Вилюкюрге (ол а шахарда болганды) кылай атлетле келгенлери айтып кыойлык. Пауэрлифтингден спортун халкыла аралы класканы устасы Михаил Сидоричев, ауру атлетикадан спортчу халкыларды устасы Михаил Кожлов, спортну дюздо торлюсюнен халкыла аралы класканы устасы, пауэрлифтингден спортун устасы Зураб Кинквалидзе эм башкала. Аллаийа



Кючмезланы Мурат

бла эришкен окуна жаш спортчула угул жетишимди.

Бу халкы оюнулагы Якутия Булуносский району 32 адам келген эди. Аланы араларында юч аскерчи - Кючмезланы Мурат, Ахмед Тамозов, Владимир Разокову. Ала атлары айтылган гёржефле бла гиря кётюроп эришгенди. Булуносский битуе уулусаны (райончал) араларында садак атып, гиря кётюроп да ючюн-

чо жерлеге тийиши болгыандыла.

Аныкочу жаш, аскерде тынгылы кыурукълук этгени бла чекленип кыамлай, халкы оюнуладу угул жетишиме атасы Назир, анысы Зукура, кой бичеси Мариям да бек юурунгалдыла. Мурат жиберген газети уа элде кюнуе, жуукчу да окууп ёктемленгенди.

МАМАЙЛАНЫ Алий

КМР-ни НАРКОПОЛИЦИЯСЫНЫ БИЛДИРИУУ

# Тюбеши кезиуну торлендирмедиле

Ма тамашалык, юйсун бакчасыны бир кыыйрганда эи 3 метр, узунлугу 4 метр болганды. Еки жерде кендр төрөкө, алапат аруу оююле, вевиле. Зар кюнушуланы эм кирген - чыкгычаны аман кёлөриден аланы уа аруу итчи - Туизк саклаиды.

Бу юйде 40-жыллык нальчичи анысы бла жашайды. Бир жерде да ишлемеди. Ол кеси айтанан кёрө, кендириси кеси хайырлангыч ючюн вевиледи. Андан тартып, зукукълук алсам, жашууну не кыйынлыгынын да унутума, дейди ол.

Кендр төрөкөлеге уа бек аруу кыарды, заманында семитриктеле береди, сугарды. Аны алай этгени уа, уюлоно закондотелыге бла кыарганды, анга тыпсы кёлөри - наркотиклери болганды ёсюмлюкени ёсдюору аманлыкчылыкды.

Бу хайырыс агроном энди-ге дери да, законсуз наркотикле сатып, туула-туула турганды. Арт жолда этгенден берле анга услоной халда бирден болжам наркополицияны кыурукълулары анга келген юн бошала тура эди. Ол а анга бек кыай-

ын болукчу. тутмакълык сынарга да кыоркуууду. Бам, андан айткан болуп эди ол наспысы. «Тамбла келесиги а, бюгон чыпады», - деп.

Оперативникле, аны алай нек айтканын анылап, бири бирине кыарап, кюлюсюоредиле. Алай аны бла тюбешуно болжамы торлендирдиге уа унамадыла.

Управленини следстие бөлүмю ол шартка керё уюлоной иш ачканды, тинтиу, сорру ишле бардырадыла.

НАТАЛЯ МАРШЕНКУЛОВА

«Заман» газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

Заман газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

«Тринити»

АЛОЗИН ДАРМАНАЛЫГЫ

Алоэча бар историйсы болган битиме алай кёл туюндюле. Аны дарманлык жаны бла энчипилеги аны адаму бурун заманнан бери да биледиле. Британлы алмиле уа кёл болмай былай оюнга келгенди: аланы материалны составына тюшюн согу кошушса, ол кариеге кыажуу кюрешиши ты пастадан оспал бардырыкты туюндю.

Алимиле кеслери бардырганды тинтиуну кезиунде алоэ кыюулуштан гелини кыийматын ты пасталаны экиси бла тенгилдирдип кыаргандыла. Ол заманда тохташтыдырып аныча, бир-бир кезюдеге аруулары британы алмиле тинтиулени бардыргандычана айткандыла.

Атаны аруугунда артыкк килограммаа кёл зөөле, аны жашы да асыры семиз болуп деген кыоркучу 6 кереге кёлбейди. Ала семиз эсе уа, аны кызыны семирмуге кыоркучу 10 кереге өсөди.

Алимиле оюмларына кёрө, башда айттылган ишлени чыгырылары гелне бла угайды, адам кесин кылай ючуркенин бла байламды да. Белгилесиче, сабийле хар незде да, ол санда азык ашауда да, ата-аналардан юлю алдады: жаш атандан, кыза анадан.

«ТрД» газетден.

«Заман» газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

Заман газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

«ТрД» газеттен

«ТрД» газеттен

«ТрД» газеттен

«ТрД» газеттен

«Заман» газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

Заман газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

«Заман» газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

Заман газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

«ТрД» газеттен

«ТрД» газеттен

«ТрД» газеттен

«ТрД» газеттен

«Заман» газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

Заман газетте жазылгысыз

Газети 148-чи номеринде басмаланган сөзбери жууулары.

УЧРЕДИТЕЛЛЕ: КЫБАРТЫ-МАЛКЫАР РЕПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛСТВОСУ

**Баш редактор**  
АТГАЛАНЫ Жамал

**РЕДКОЛЛЕГИЯ:**  
АЛИКАЛАНЫВадимор, АПАЙЛАНЫ Музафар (баш редактору оубрасы, БЕПГАЙЛАНЫ Мугалын (баш редактору оубрасы), БИТИРЛАНЫ Аминат, ХУКЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ ТЕСЕВИ, ТОКЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары).

**ТЕЛЕФОНА:**  
Редактору ирбешиле - 42-63-91. Баш редактору оубрасыларды - 42-38-21 47-36-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корреспорра - 42-63-52

**РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛУОМЛЕРИ:**  
Жаматуу-политика жашууно бөлүмү - 42-67-68, 42-04-20. Экономика бөлүмү - 42-66-73. Култураны бөлүмү - 42-75-82. Социалдык политика бөлүмү - 42-66-76, 42-27-59. Жанжалыкканын бла спортун бөлүмү - 42-26-39, 42-66-71. Письмоланы, рекламаны эм билдирууну бөлүмү - 42-37-94. Тизмачына бөлүмү - 47-31-28. Сурат алычу бөлүмү - 42-68-72.

Бухгалтерия - 42-30-87. Оператор - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызыгы жюрютмейди. Куол жамалгага ресения этилмедиле эм ала артка кыайтырмайдыла.

Газетте басмаланган материалда айттылган оюмла ресляцияны оюму бла келишимге берилди. Алаада айттылган хар зат ючюн, Россия Федерацияны башкы юксюнден законду тыншилдикле, материалды авторлары кеслери жуулапандыла.

Редакция авторлардан 400 гезит тизгинден (машичка бла жазылгы 5-6 бет) келип аламыды.

Ред. Басмасы эм алапамы информацияны эркинликерин кырууу жаны бла Кыбарты-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чо июнда регистрция этилгенди.

Регистрация номер - 0006. Индекс - 51332

Газетни басмага КМР-ни Информациа коммуниканияла, жаматуу биртуулени эм жаш бөлүмю иштети жаны бла мунисипалтык компьютер сервисына халыр эттеди.

Газет 1905 жылда Революция этиди республиканы политехноконбинда басмаланганды. Нальчик шахар. Ленин атлы проспект, 33

Газетсени ислерине туйулауу ючюн КМР-ни лочта сызканы федеральды Управленини жауулары. Телефон: 42-06-51, 42-19-07

Газетсени роиннагы сакты ючюн КМР-ни «Розничат» акционер оюносту жуулапанды. Телефон: 42-69-34

Номерге граскиге кёрө 19 савгада кёл салынды. 21.00 савгада кёл салынганды

**ГАЗЕТИНО НОМЕРНИ ЧЫГАРГАНАЛА:**  
Гайыланы Рита - дежурный редактор; Гайыланы Рита - жууалы секретары оубрасары; Ахметланы Шахида (3-4-чо бетте) - Фезаланы Лида (1-2-чи бетте) - корреспорра.

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

**РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:**

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5